

Tax Policy Journal

Tax Policy Bureau, Fiscal Policy Office Edition 2, Volume 33, December 2024

ตลาดคาร์บอนเครดิต

ปัจจุบันหลายประเทศต่างเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากกิจกรรมของมนุษย์ ส่งผลให้นานาประเทศตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขและลดผลกระทบของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายใต้ **อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกให้อยู่ในระดับคงที่ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ โดยบทความนี้จะศึกษาเกี่ยวกับกลไกการคาร์บอนที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กลไกและมาตรฐานการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิต ประเภทตลาดคาร์บอนเครดิต การซื้อขายคาร์บอนเครดิตและมาตรการสนับสนุนคาร์บอนเครดิตในต่างประเทศ และข้อเสนอแนะ

กลไกการคาร์บอน (Carbon Pricing)

หลักการของกลไกการคาร์บอน คือ การสร้างต้นทุนให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่สร้างผลกระทบภายนอกเชิงลบต่อสังคม เพื่อให้ปริมาณการผลิตและการบริโภคสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง แบ่งเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

- ภาษีคาร์บอน** : อัตราภาษีต่อหน่วยการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเรียกเก็บจากผู้ก่อมลพิษ
- กลไกการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ETS)** : การที่รัฐบาลกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในแต่ละอุตสาหกรรม และจัดสรรสิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือใบอนุญาตการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ใบอนุญาตฯ) ให้แต่ละองค์กร โดยหากองค์กรหรือบริษัทใดมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าใบอนุญาตฯ สามารถขายให้กับองค์กรอื่นที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าที่ได้รับสิทธิได้
- กลไกคาร์บอนเครดิต** : องค์กรใดสามารถลดหรือกักเก็บก๊าซเรือนกระจกจากการดำเนินโครงการลดก๊าซเรือนกระจกสามารถนำไปขึ้นทะเบียนเป็น “คาร์บอนเครดิต” ซึ่งสามารถขายให้กับองค์กรอื่นที่ต้องการคาร์บอนเครดิตเพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการดำเนินงาน โดยองค์กรที่มีต้นทุนต่ำกว่าจะมีแรงจูงใจในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกเพื่อสร้างคาร์บอนเครดิตและขายให้กับองค์กรที่มีต้นทุนในการลดคาร์บอนสูงกว่า

กลไกและมาตรฐานการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิต (Crediting Mechanisms)

ปัจจุบันตลาดคาร์บอนเครดิตส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและกระจัดกระจายอยู่ทั่วโลก เนื่องจากมีกลไกและมาตรฐานการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิตในหลายรูปแบบ ดังนี้

- กลไกการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศ** : จัดตั้งขึ้นภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศ เช่น พิธีสารเกียวโต¹ ความตกลงปารีส² เป็นต้น และบริหารจัดการโดยองค์กรระหว่างประเทศ เช่น หน่วยงานของสหประชาชาติ (United Nations : UN) เป็นต้น
- กลไกการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิตของรัฐบาล** : บริหารจัดการโดยรัฐบาลหนึ่งหรือหลายรัฐบาล เช่น โครงการ Australian Carbon Credit Unit (ACCU) ของรัฐบาลออสเตรเลีย เป็นต้น
- กลไกการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิตขององค์กรอิสระ** : บริหารโดยองค์กรอิสระที่ไม่ใช่ภาครัฐ เช่น Verra และ Gold Standard เป็นต้น

¹ กำหนดให้ประเทศภาคีลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามเป้าหมายโดยมีผลผูกพันตามกฎหมายสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาสามารถดำเนินการได้ตามความสมัครใจโดยการจัดส่งเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ รวมถึงจัดให้มีกลไกการซื้อขายคาร์บอนเครดิตผ่าน Clean Development Mechanism (CDM)

² มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียส และพยายามจำกัดไม่ให้เกิด 1.5 องศาเซลเซียส ภายใน ปี ค.ศ. 2100

ประเภทของตลาดคาร์บอนเครดิต

ในปี ค.ศ. 2023 ตลาดคาร์บอนเครดิตทั่วโลกมีมูลค่าประมาณ 949 ล้านดอลลาร์สหรัฐ³ ซึ่งมีระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหภาพยุโรป (EU ETS) เป็นสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 87 ของมูลค่าตลาดคาร์บอนเครดิตโลก³ โดยสามารถแบ่งประเภทตลาดคาร์บอนเครดิตได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1

ตลาดคาร์บอนภาคบังคับ : ตลาดที่จัดตั้งขึ้นจากผลบังคับในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามกฎหมาย ซึ่งมีรัฐบาลเป็นผู้ออกกฎหมาย กำกับดูแลและตรวจสอบปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยสามารถนำคาร์บอนเครดิตมาชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามพันธกรณีระหว่างประเทศได้

2

ตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจ : ตลาดที่สร้างขึ้นโดยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมก๊าซเรือนกระจกมาบังคับ มักเกิดจากความสมัครใจขององค์กรในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการซื้อหรือขายคาร์บอนเครดิตสามารถเข้าถึงช่องทางการซื้อขายได้ผ่านตลาดที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เช่น Climate Impact X ตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตที่จัดขึ้นในประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น และอาจมีการซื้อขายในรูปแบบที่ไม่ได้ผ่านตลาด โดยเป็นการซื้อขายผ่านการตกลงรูปแบบและขนาดสัญญาคาร์บอนเครดิตระหว่างผู้ต้องการซื้อและผู้ต้องการขายโดยตรง

การซื้อขายคาร์บอนเครดิตและมาตรการสนับสนุนคาร์บอนเครดิตในต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการสนับสนุนตลาดคาร์บอนเครดิตในหลายรูปแบบ เช่น

JCM (Joint Crediting Mechanism) หรือกลไกเครดิตร่วม

เป็นกลไกของรัฐบาลญี่ปุ่นเพื่อการสนับสนุนการแพร่กระจายเทคโนโลยีและเงินทุนให้แก่ผู้พัฒนาโครงการที่มีความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการญี่ปุ่นและผู้ประกอบการในประเทศต่าง ๆ ในการใช้เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำเพื่อลดการเกิดก๊าซเรือนกระจก แลกกับคาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือบางส่วนจากโครงการ เพื่อการบรรลุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของญี่ปุ่น โดยมีคณะกรรมการร่วมประกอบด้วย คณะกรรมการจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศที่มีความร่วมมือ เป็นผู้ให้การรับรองปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่โครงการที่ลดได้⁴ ทั้งนี้ คาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นสามารถซื้อขายได้ผ่านการลงทะเบียน JCM (JCM Registry)

มีความร่วมมือกว่า 29 ประเทศ เช่น ประเทศมองโกเลีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รวมถึงประเทศไทย ที่มีการร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือว่าด้วยกลไกเครดิตร่วมระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งญี่ปุ่น ประจำราชอาณาจักรไทย ในเดือนกรกฎาคมของปี 2567⁵ เป็นต้น

ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้จาก JCM ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 ถึง 2023 อยู่ที่ 3,049,353 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า⁶ ต่อปี⁷

การคำนวณคาร์บอนเครดิตใน JCM แตกต่างจาก Clean Development Mechanism (CDM) เนื่องจากเป็นการคำนวณจากความแตกต่างระหว่างการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโครงการและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอ้างอิง ต่างกับ CDM ที่เทียบกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการดำเนินงานปกติ (Business As Usual: BAU) โดยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอ้างอิงจะคำนวณบนสมมติฐานถึงระดับการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีลักษณะอนุรักษ์นิยมกว่า ทำให้มีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิซึ่งเป็นส่วนที่ไม่ถูกนำมาคิดเป็นเครดิต⁸

³ สืบค้นจาก <https://www.statista.com/statistics/1399813/carbon-market-size-share-by-market-worldwide/>

⁴ สืบค้นจาก <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/about-jcm.html>

⁵ สืบค้นจาก <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/news-jcm/ifem/4627-2024-07-09-07-09-40.html>

⁶ คาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า คือ การปรับค่าการทำให้เกิดภาวะโลกร้อนของก๊าซเรือนกระจกแต่ละชนิด เช่น ก๊าซมีเทน เป็นต้น ให้อยู่ในรูปเดียวกับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

⁷ สืบค้นจาก chrome-extension://efaidnbmnnnnbpccajpcgiclfefindmkaj/https://gec.jp/jcm/en/wp-content/uploads/2024/04/20240405_list_en.pdf

⁸ สืบค้นจาก <http://carbon-markets.env.go.jp/eng/faq/jcm.html#credits>

โครงการ J-Credit

เป็นโครงการที่รัฐบาลญี่ปุ่นรับรองการลดการปล่อยหรือการดูดซับปริมาณก๊าซเรือนกระจกผ่านการใช้เทคโนโลยีประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานหมุนเวียน หรือการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสม โดยออกเป็นใบรับรองการชดเชยคาร์บอน เพื่อการพัฒนาระบบคาร์บอนเครดิตภายในประเทศและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ซื้อคาร์บอนเครดิต

ในปี ค.ศ. 2023 มีการลงทะเบียนประมาณ 1,081 โครงการ ปริมาณการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ได้รับการรับรองประมาณ 9.36 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

เป็นเครดิตที่มีคุณภาพสูง ได้รับการยอมรับจาก Carbon Disclosure Project หรือ CDP (องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อสาธารณประโยชน์ด้านบริหารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก) และ RE100 (กลุ่มบริษัทชั้นนำของโลกที่มีการตั้งเป้าหมายในการใช้พลังงานสีเขียว)

ประเทศออสเตรเลียมีมาตรการสนับสนุนตลาดคาร์บอนเครดิตในหลายรูปแบบ เช่น

Carbon Farming Initiative (CFI) ผ่านโครงการ Australian Carbon Credit Units (ACCUs)

โครงการที่เกษตรกรหรือผู้จัดการที่ดินสามารถสร้างคาร์บอนเครดิตจากการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในหน่วยคาร์บอนเครดิตออสเตรเลีย (ACCUs)⁹ ผ่านการลงทะเบียนกับหน่วยงานกำกับดูแลพลังงานสะอาด (หน่วยงานฯ) เพื่อขายคาร์บอนเครดิตให้กับรัฐบาลออสเตรเลียหรือภาคเอกชน โดยมีกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ในการวัดและตรวจสอบว่าคาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้จริง พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม¹⁰ ข้อกำหนด โดย ACCUs จากโครงการสามารถนำมารวมกับปริมาณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของออสเตรเลียได้

แนวทางการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกตามโครงการ แบ่งเป็น 2 แนวทางหลัก ได้แก่

1. การเพิ่มปริมาณคาร์บอนที่สะสมในดินหรือพืชพรรณ เช่น การปลูกป่า การลดการไถพรวนดิน เป็นต้น
2. การลดหรือหลีกเลี่ยงการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น ลดการปล่อยก๊าซมีเทนจากการฝังกลบหรือมูลสัตว์ ปรับปรุงการทำปศุสัตว์ เป็นต้น

มีนายหน้าที่ทำงานในภาคส่วนคาร์บอนและสิ่งแวดล้อม ร่วมพัฒนาโครงการกับเกษตรกรหรือผู้จัดการที่ดิน ในการให้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การเงิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาโครงการ เช่น Agiprove เป็นต้น โดยมีรายได้จากค่าธรรมเนียมในการบริหารจัดการ¹¹

คาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นถูกมองเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานกำกับดูแลพลังงานสะอาด¹² ทั้งนี้ หากเป็นการซื้อขายกับภาครัฐจะมีการลงทะเบียนการประมูลและป้อนราคาประมูลหน่วย ACCUs โดยหากประมูลสำเร็จ ผู้พัฒนาโครงการจะทำสัญญากับหน่วยงานฯ โดยอัตโนมัติ¹³

นอกจากนี้ การทำฟาร์มคาร์บอนยังส่งผลดีต่อการทำการเกษตรกรรม เช่น ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำ เป็นต้น

⁹ 1 ACCUs มีค่าเท่ากับ 1 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

¹⁰ สืบค้นจาก chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.kyogle.nsw.gov.au/wp-content/uploads/2017/08/Fact_sheet_31_Carbon_Farming_Initiative1.pdf

¹¹ สืบค้นจาก <https://agriprove.io/general-information>

¹² สืบค้นจาก <https://www.ils.nsw.gov.au/help-and-advice/natural-capital/carbon-farming>

¹³ สืบค้นจาก https://www.ils.nsw.gov.au/_data/assets/pdf_file/0010/1439326/Carbon-Farming-FINAL.pdf

การวิเคราะห์มาตรการสนับสนุนตลาดคาร์บอนเครดิตในต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการสนับสนุนคาร์บอนเครดิตในประเทศญี่ปุ่นและประเทศออสเตรเลีย พบว่า มาตรการส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนให้เกิดอุปทานของคาร์บอนเครดิตจากฝั่งผู้พัฒนาโครงการ และอุปสงค์ของคาร์บอนเครดิตจากฝั่งขององค์กรที่ต้องการชดเชยการปล่อยคาร์บอนเครดิต ดังนี้

ด้านอุปสงค์

อาจเกิดได้จากแรงผลักดันทางกฎหมาย เชื้อไขการบรรลุเป้าหมายของประเทศ ความต้องการในการลดการปล่อยคาร์บอนขององค์กร แรงผลักดันจากนักลงทุนหรือผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร เป็นต้น และมาตรการในการกระตุ้นอุปสงค์มักไม่ใช่แรงจูงใจทางการเงิน แต่เน้นการสร้างเชื่อมั่นในโครงสร้างตลาดให้มีความน่าเชื่อถือ โดยตัวอย่างโครงการที่สนับสนุนด้านอุปสงค์ เช่น

- **โครงการ J-Credit ของประเทศญี่ปุ่น** ที่รัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้รับรองคาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ เนื่องจากทำให้ผู้ซื้อเครดิตมีความเชื่อมั่นว่าคาร์บอนเครดิตนั้นสามารถนำมาชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการดำเนินงานได้จริง

ด้านอุปทาน

อาจเกิดได้จากแรงผลักดันทางการเงินในการสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิต ความสะดวกในการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิต เป็นต้น โดยตัวอย่างโครงการที่สนับสนุนด้านอุปทาน เช่น

- **JCM ของประเทศญี่ปุ่น** ที่รัฐบาลญี่ปุ่นจะสนับสนุนเทคโนโลยีและเงินทุนในการพัฒนาโครงการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกกับผู้พัฒนาโครงการในต่างประเทศ เป็นการส่งเสริมให้เกิดโครงการการใช้เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำมากขึ้น ทำให้ปริมาณคาร์บอนเครดิตในตลาดเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มอุปทานในตลาดคาร์บอนเครดิต
- **โครงการ J-Credit ของประเทศญี่ปุ่น** ในมุมมองเป็นแนวทางหรือมาตรฐานการสร้างคาร์บอนเครดิตให้กับผู้พัฒนาโครงการ ทำให้ผู้พัฒนาโครงการมีความเชื่อมั่นในการสร้างคาร์บอนเครดิตมากขึ้น
- **CFI ของประเทศออสเตรเลีย** ที่เป็นการร่วมมือระหว่างรัฐบาล นายหน้าและเกษตรกรหรือผู้จัดการที่ดิน ในการสร้างคาร์บอนเครดิตผ่านการทำฟาร์มคาร์บอน ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางรายได้ให้กับเกษตรกรโดยยังส่งผลดีต่อการทำการเกษตรกรรม ทำให้อุปทานในตลาดคาร์บอนเครดิตเพิ่มขึ้น

จากการพิจารณามาตรการสนับสนุนในด้านอุปสงค์และอุปทานของประเทศญี่ปุ่นและประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนมีข้อสังเกต ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านอุปทานมีความเหมาะสมมากกว่าการสนับสนุนด้านอุปสงค์ เนื่องจากในด้านอุปสงค์อาจมีการใช้ประโยชน์จากคาร์บอนเครดิต เพื่อสร้างความชอบธรรมในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนเองหรืออาจเกิดการพึ่งพาการชดเชยคาร์บอนมากเกินไป แทนการลงทุนหรือปรับปรุงกระบวนการผลิตและการดำเนินงานให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ไม่เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิในระยะยาว ซึ่งไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเกิดคาร์บอนเครดิตที่ต้องการใช้กลไกราคาเพื่อให้มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำที่สุด ขณะที่การสนับสนุนด้านอุปทานช่วยให้องค์กรหลายแห่งปรับรูปแบบการดำเนินงานให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยทางรัฐบาลอาจเข้าไปมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ (1) การสนับสนุนความรู้ เทคโนโลยีการผลิตหรือเงินทุนในการพัฒนาโครงการ (2) มีการปรับโครงสร้างตลาดรองรับการระดมทุนสำหรับการพัฒนาโครงการ เช่น ตราสารหนี้สีเขียว¹⁴ เป็นต้น (3) การสนับสนุนผ่านการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำผ่านธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาลสำหรับองค์กรที่มีการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
2. การอุดหนุนราคาพลังงานของรัฐบาล ผ่านกองทุนน้ำมันอาจไม่สอดคล้องกับหลักกลไกราคาคาร์บอนในตลาด เนื่องจากจะทำให้ราคาคาร์บอนไม่สะท้อนต้นทุนและความต้องการซื้อขายคาร์บอนเครดิตที่แท้จริง
3. การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคาร์บอนเครดิตควรมีความรัดกุมและครอบคลุม เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์ในเชิงผิดกฎหมาย เช่น การหลอกลวงการวัดค่าการปล่อยมลพิษ การหลอกลวงการซื้อขายใบอนุญาต เป็นต้น ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นในตลาดคาร์บอนเครดิต

¹⁴ สืบค้นจาก World Bank Group. (2024). *State and Trends of Carbon Pricing*.

¹⁵ ตราสารหนี้สีเขียว ที่เป็นการระดมทุนเพื่อนำเงินไปใช้ในโครงการที่เป็นมิตรหรือส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น

อุปสรรคของตลาดคาร์บอนเครดิต

ผู้เขียนมองว่าปัจจุบันอุปสรรคในตลาดคาร์บอนเครดิตทั่วโลก มีดังนี้

- (1) สภาพคล่องในการซื้อขายของตลาดคาร์บอนเครดิตในแต่ละประเทศหรือระหว่างประเทศและเสถียรภาพทางราคาที่ต่ำ เนื่องจากกฎหมายหรือมาตรฐานคาร์บอนเครดิตในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน ทำให้ตลาดคาร์บอนเครดิตมีลักษณะเป็นตลาดขนาดเล็ก ๆ กระจายในแต่ละประเทศ เช่น J-Credit ที่ใช้ในประเทศญี่ปุ่น หรือหน่วย ACCUs ที่ใช้ในประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น กระทั่งต่อราคาเครดิตที่เข้ามาจากโครงการเดียวกันแต่อาจมีราคาที่ไม่เท่ากัน ทำให้ไม่สามารถซื้อขายคาร์บอนเครดิตระหว่างกันได้
- (2) การแทรกแซงของรัฐบาล เช่น การอุดหนุนราคาพลังงาน อันกระทบต่อกลไกราคาคาร์บอนในตลาด เป็นต้น
- (3) บางประเทศยังไม่มีข้อบังคับในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก อันส่งผลต่อปริมาณการซื้อขายในตลาดคาร์บอนเครดิต
- (4) ปัจจัยอื่น ๆ ที่กระทบต่ออุปสงค์และอุปทาน เช่น ความกังวลในเรื่องคุณภาพและความน่าเชื่อถือของคาร์บอนเครดิต มีขั้นตอนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการขึ้นทะเบียนที่สูง ดังตัวอย่างใน J-Credit ของประเทศญี่ปุ่น ที่มีค่าใช้จ่ายประมาณ 100,000 - 200,000 เยนต่อโครงการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์มาตรการสนับสนุนตลาดคาร์บอนเครดิตในประเทศญี่ปุ่นและประเทศออสเตรเลีย รวมถึงอุปสรรคในตลาดคาร์บอนเครดิต ผู้เขียนมองว่า หากรัฐบาลในแต่ละประเทศต้องการส่งเสริมการซื้อขายคาร์บอนเครดิต อาจมีมาตรการ ดังนี้

- (1) ออกแบบโครงสร้างทางกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับคาร์บอนเครดิต ให้มีความรัดกุมและครอบคลุม รวมถึงกำหนดเกณฑ์การตรวจวัด รายงาน ทวนสอบและขึ้นทะเบียน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในตลาดคาร์บอนเครดิต และป้องกันการใช้ประโยชน์ของคาร์บอนเครดิตในเชิงผิดกฎหมาย อันส่งผลต่ออุปสงค์และอุปทานในตลาดคาร์บอน
- (2) มีมาตรการส่งเสริมตลาดคาร์บอนเครดิตในฝั่งอุปทานมากกว่าฝั่งอุปสงค์ เช่น การสนับสนุนความรู้ เทคโนโลยีและเงินทุนในการพัฒนาโครงการ การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับองค์กรที่มีการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำรายจ่ายที่เกิดจากการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิตไปลดหย่อนภาษีได้ เป็นต้น หากแต่ต้องมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับกับผลกระทบรายได้ของรัฐบาลว่ามีความเหมาะสมหรือไม่
- (3) ทบทวนนโยบายการอุดหนุนราคาพลังงาน เพื่อลดการแทรกแซงกลไกราคาคาร์บอนและทำให้ตลาดสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) ออกเป็นข้อบังคับทางกฎหมาย ในด้านปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในองค์กรต่าง ๆ และปรับปริมาณใบอนุญาตการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ลดลงเรื่อย ๆ หรืออาจกำหนดการใช้คาร์บอนเครดิตเฉพาะสำหรับบางอุตสาหกรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศแต่ไม่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้

นอกจากนี้ในอนาคตอาจมีการออกแบบกฎหมายและมาตรฐานคาร์บอนเครดิตให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน เพื่อเชื่อมตลาดการซื้อขายคาร์บอนเครดิตของแต่ละประเทศ และทำให้ตลาดคาร์บอนเครดิตสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งทำให้นานาชาติประเทศสามารถลดคาร์บอนสุทธิของประเทศได้ในระยะยาว

***ข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสารเป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความเห็นของหน่วยงาน**

โดย : นางสาวรัญญา มาศ เอียดทุ่งคา

(อดีต) นักศึกษาฝึกงาน กองนโยบายภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้เขียนขอขอบคุณสำหรับคำแนะนำ

นายปณณิ อนันอภิบุตร

ผู้อำนวยการกองนโยบายภาษี

นางสาวเอม เจริญทองตระกูล

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาโครงสร้างระบบภาษี

นายครรชิต คุณากร

ผู้อำนวยการส่วนนวัตกรรมด้านภาษี

นายศรัณย์วุฒิ ธรรมพงษ์

เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ

16 สืบค้นจาก <https://japancredit.go.jp/about/outline/>

อ้างอิง

สืบค้นจาก วนัสนันท์ กันทะวงษ์. (2565). การฟอกเขียวด้วยการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในประเทศไทย.

สืบค้นจาก พงษ์วิภา หล่อสมบูรณ์. (ม.ป.ป.). ลดโลกร้อนด้วยกลไกราคา.

สืบค้นจาก World Bank Group. (2023). *State and Trends of Carbon Pricing International Carbon Markets*.

สืบค้นจาก World Bank Group. (2024). *State and Trends of Carbon Pricing*.